

טורי ישראלי יair

35889

בן יונה ומנחם

נולד ב- 1.5.1929

התגייס בדצמבר 1947

נפל ב 20.5.1948

בעת הפצת האויב
על מחנה תל ליטוינסקי.

ישראל יאיר

בן מנחם ווינה. נולד ב-1929.1.5. בכפר יהושע. בן למשפחה חקלאית חלוצית מראשוני המתיישבים במקום. מילודתו השתתף בעבודת המשק מרגעתו להורי העובדים קשה. התענין במנגנון של כל מכונה, ובמשך הזמן קנה לעצמו ידיעת מכונאות. נגמר את בית-הספר בכפר, אך לא הסתפק בידיעות שרכש. תחאב דעת היב. בשעות הכהר המוקדמות ובשעות הערב והלילה ישב ולמד והיום היה קורש לעברות המשק. חבר פעיל ומדריך בהגדר העובד" וב-הגנה", נשלח לקורסים לימי של חיש, לסיירות, ול"עורה ראשונה" במוסגרת ה-הגנה". מטרם הגיעו" הריך ואמן את הנער בכפר. מסור היה למשקו בכל نفسه, אך כשהקוטלה פליו החובה להתגיים לנוטרות הלך בלו היסוס על אף חסור ידם עובדות. בהיותו נוטר מושבע השתמש בתפקידו הרשמי לאימונים של בחוריינו והורכטם בקהניהם רחבי. בתחילת דצמבר 1947, עם התגייסותה, נתמנה למפקד כיתה והיה יוצא מדי פעם עם כיתתו לאחת הנកודות המסתוכנות בסביבה. כל הפקיד — כפי שמעיד עליו אחד מפקדיו — היה מלא בשלמותו, ברצינות ובנאמנות. חסוך, יפה-יתואר, חבר טוב, אחראי, בעל משמעת, וכמפקד — מסיר לפניו — כעדותם של חברים ומפקדים כאחד. עם חום הקרבות בסביבות משמר-העם והובר' לקרים מפקדי סיורים ליד הרצליה. ביום 20.5.1948, יום אחד לאחר שרוכז חניכי הקורס במחנה תל-ליטוינסקי, הופץ המנהה על-ידי אוירון אויב ויאיר נפל מפניה רסיס פצעה. הובא לקבורה אל כפרו, כפר יהושע.

הנוף האנושי של החטיבה

הנוף האנושי של החטיבה גולני במלחמת העצמאות היה מגוון וריבוניים. הוא מאפיין את "דור תש"ח" בארץ-ישראל של אותן הימים. מייסדי החטיבה, ראשוני לוחמיה ומפקדיה, היו אנשי ההתיישבות, עובדי אדמה מן המושבה, המושב והקיבוץ של מרחבי הגליל והעמקים, ובתוכם שומרי מסורת לא מעטים. אליהם נוספו במרוצת חודשים בחימה ארוכים בני עיר רבים ואך עולים חדשים אנשי גח"ל ומח"ל. ראוי לציין, כי בימי תש"ח היו בחטיבה גולני בחורות רבות, אשר שירותו בכל היחידות בתפקידים שונים, ורובות מהן פועלו קשיות או חובשות קרבויות. כבר במלחמת העצמאות הייתה החטיבה גולני כור היתוך לילדיו הארץ ולבני העליות השונות. בסיכום המבואר שכותב נחום גולן בספר "אלין ושלח" נאמר: "...צמחנו בנוף הגלילי ובמושורי העמקים, ובמרחבי הנגב הרחכנו אופקים – התבגרנו. ההתיישבות בעמקים ובגליל היא שניתנה לחטיבה את צביונה וחותמה המיעודה, וממנה ספגה את ערכיה, כי על כן הייתה החטיבה כפרית ונאמנה לעובדי האדמה ויושב-הכפר: עקשות, צמידות למשימה, שורשיות ושקט..."

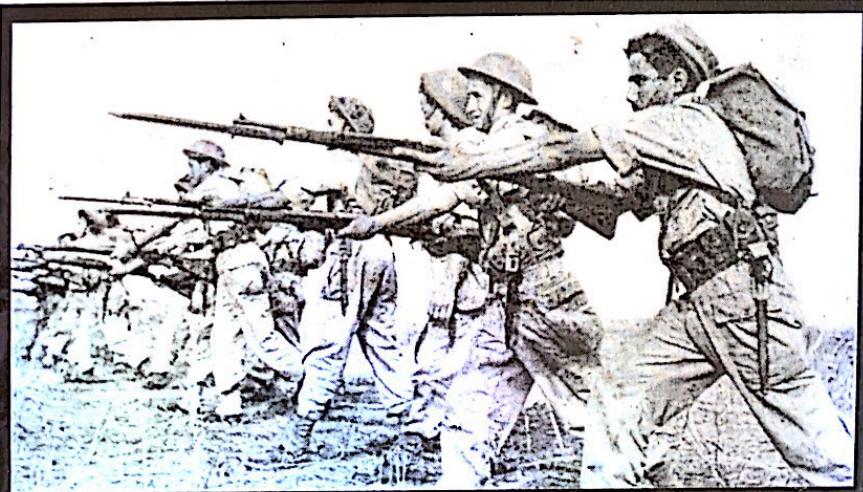
במסדרים

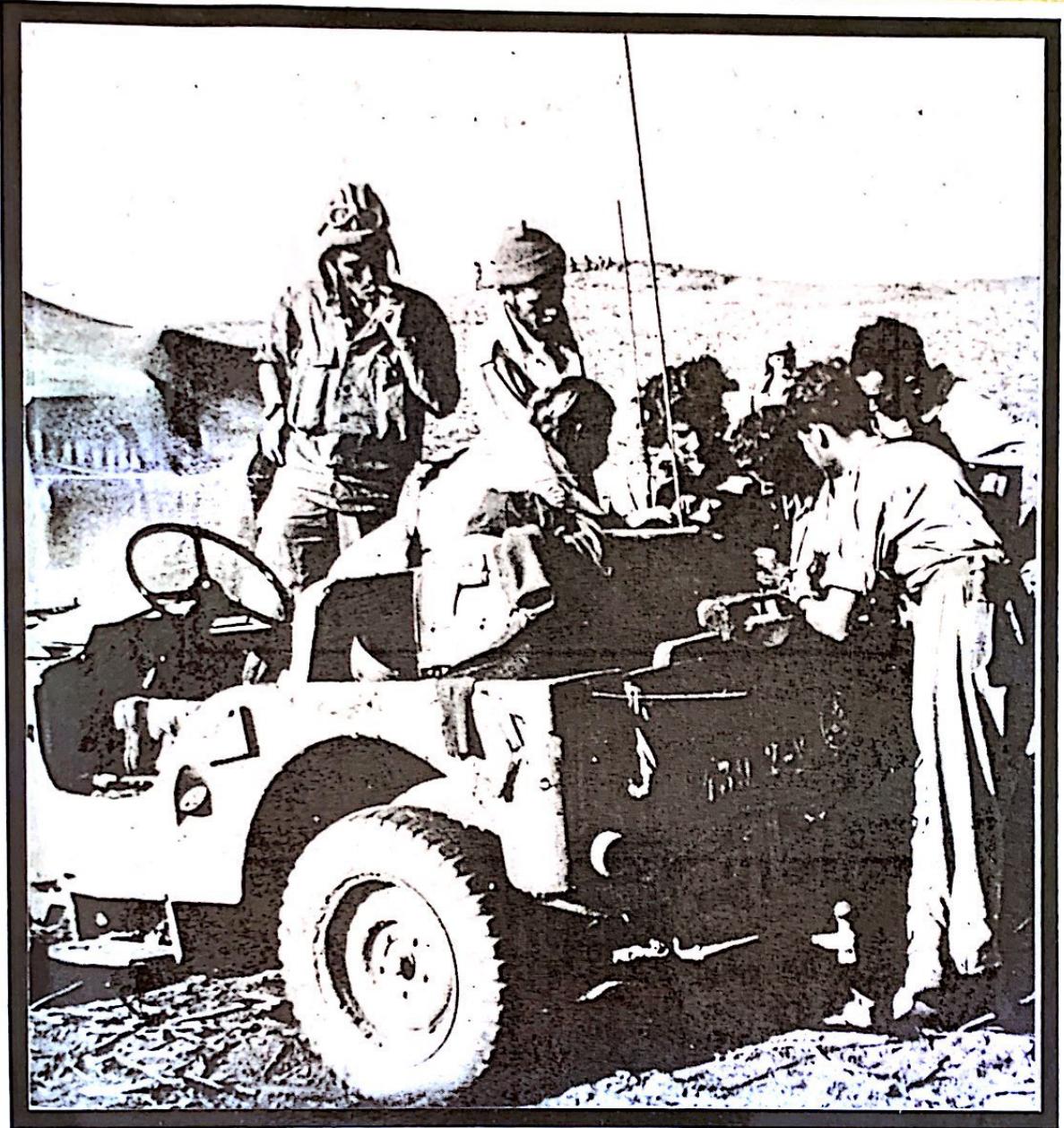

באמונים

מסדר בוקה. מפקדי החטיבה הקפידו על עירכת מסדרים לביקורת הנשק ביום הפוגה כבימי לחיום. בצלום התהtron: תדריך טרם הקרב על משטרות ייראקסואידן. לחיל יהודה נבחרת של החטיבה.

קרב על משמר העמק בו השתתף יאיר

מ ש מ ר - ה ע מ ק, כישובים אחרים במרחבי-גונני, השתלבה במרקם-המגן של הנפה, נפתחו, כשהחל קאוקגי, ב-4 באפריל 1948, לתקוף את משמר-העמק, החזיקו הנפה והחטיבה כוחות לעזרה. כוחות אלו לא הספיקו כדי להשליך את קאוקגי הרחק אל בסיסו-מוצאו, משום שמנטים היו, כיוון שהחטיבה הייתה אז בראשית התארגנותה, וכוחותיה, הקטנים לפירשען, היו מתחווים בין נקודות-מוקד רגישות נספנות שהיו במרחב, כמו טבריה וועוד. אך הספיקו כוחות אלו, יחד עם אנשי-המשק, לבלו את התקפה בשני ימיה הראשוניים, ואלו ביום הבאים הגיע הגדוד הראשון של הפלמ"ח ואלה ייחד יתdzות של החטיבה, "כרמליה" ו"אלכסנדרוני" — פתחו בהתקפות גגד שהביבטו את קאוקגי והרחקוו חורה אל בסיסו שב-מושולש.

טש מ ר - ה ע מ ק

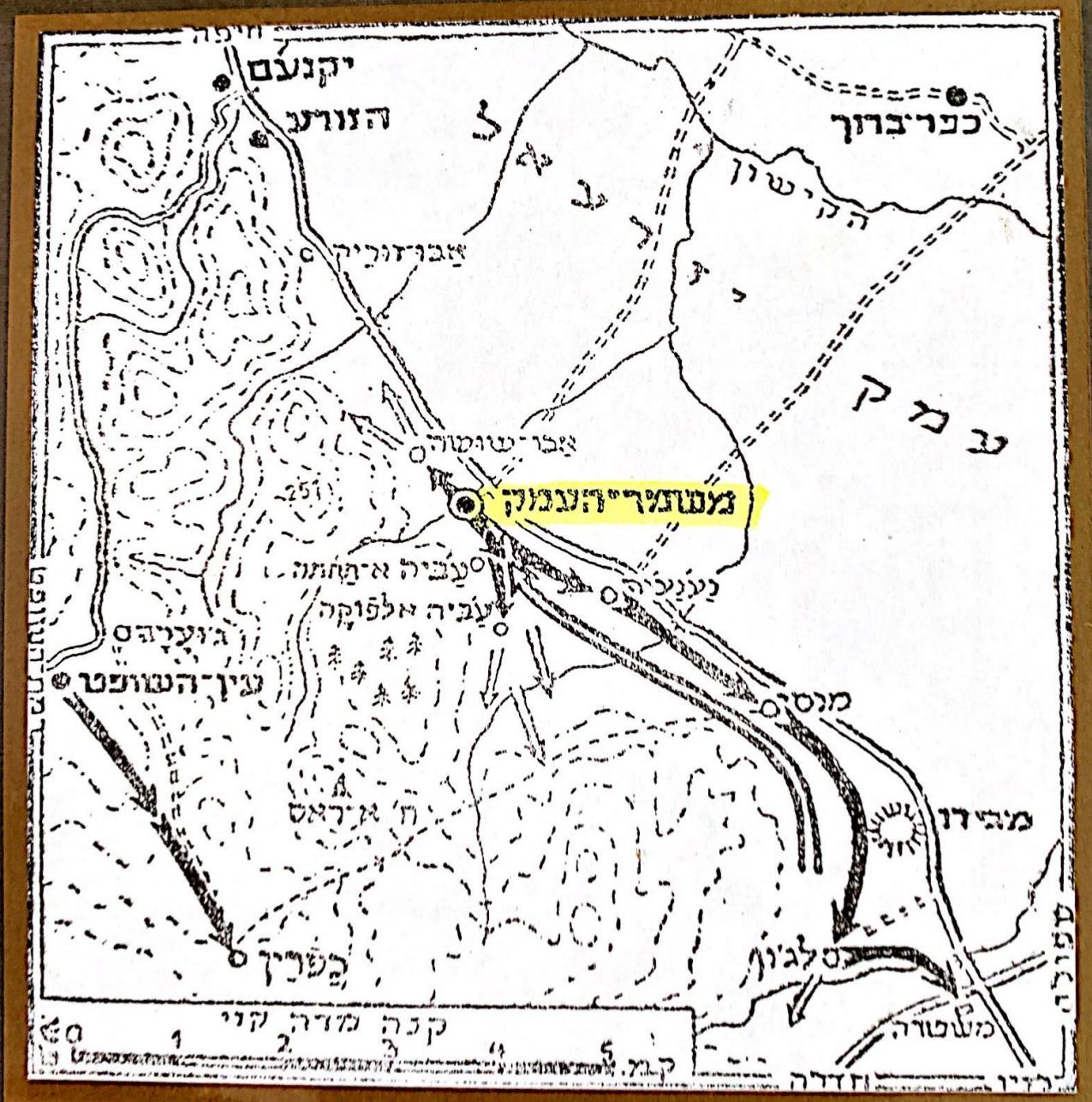
אדרבען באפריל.

קבוצת הסטיור שיצאה מן המשק הרגישה, כי במנגי (2,5 ק"מ דר' מוז) מת�בצים ריכוזי צבא סדייר, מכוניות "הסחר האדום" וכו'. הידיעה הוועברת מיד אל מפקדת הנפה, לא עברה מהציג-ישעה ובאה הודה על 7 תותחים מוצנים בסביבה. רצים-מקשדים היו את הקשר בין נקודה וקבוצת הסטיור בעיר. בזו אחר זו באו ידיעות על הצבת מרגמות על "הר-הגעש". על ריכוזי אויב ברוביה-פוקא ונרגנרטה.

מפקדת הנפה ביקשה להפריע תכוונה זו ויזמה לסלול על ידי התקפה עורפית מצד הרי אפרים. ישבינו שבחרי אפרים נצטו, אמן, לעמוד הכנ, אך מאין תוספת כוחות מספיקים לא בוצעה הפקודה. האויב החלים את הכנתו באין מפריע.

בשעה זו נמצאו במשמר העמק 600 נפש, חcents ילדים. כל העובדים הוחזרו מן השדות, הילדיים והזקנים הוכנסו אל מתחת לגגות בטון. הלוחמים — בעמדות-ההגנה, בשעה 4.50 החלה ההרעשה. היא הצטינה ב עצמה הרבה. לא נוכל להעריך את מספר הפגוזים שהומטרו על הנקודה במשך שעות אחדות. בחיפוי ההרעשה נמשכה התקדמות חיל-הרגלים מרובייה-פוקא ונרגנרטה. אותה שעה הופיעו בכביש 6 משורניים, התקדמו והגיעו עד גבול המשק. גם הם המטרו מכוננות-יריה אש לחפות על חיל-הרגלים.

מפתח הקרב

התכנון הצבאי של האויב היה מצוין... הוא כלל מחלקות-מחלקות, בנוט 40 איש כל אחת. יחד כ-400 איש. בחיפוי-יאש של ארטילריה ומשוריינים שירו בוויות בטחון — נתנו לוחיל-הרגלים את האפשרות להתקדם בבטחון עד גדר המשק. הגברנו את עצמת האש. לא יכולנו להעריך את יעלותה גם נגד משוריינים.

מחלקות האויב התקדמו, ירדו לואדי, נעלמו מן העין. הפעלנו את המרגמות בנוט שני אינטש, אשר לא יכולו להזיק היוק כשלחו. ואף על פי כן תקפתם בהלה, ונסוגו. הטלפונים נותקו. בוכחותן של תעלות-הקשר וריצים אמיצים שמרנו על המגע בין העמדות.

המשש שקעה. היינו מוכנים להתקפת-משירין. (עדין לא ידענו, כי אין הם לווחמים בלילה). ריכנו את כוחותינו בכל החטולות וחיכינו להסתערות. נגד המשוריינים לא היה נשק מתאים. גם בקבוקי-מולוטוב לא היו לנו. הודיענו במה שהיא: רימונים, וחיכינו להם. ההסתערות לא באה. שמענו קולות, צפצופי משrokיות, ירינו לעומתם. הם לא ענה. ליד הגדר נשמע רעש החושד. נורק רימון. הושלך הס. לאחר הוברר, כי הגיעו עד הגדר אף ניסו לפרצה. הרימון הפיע את מלאכתם.

בשתיים אחריו חציתו הגיבו ברغل כ-100 אנשי ח"ש מן העמק (מן היחידות הראשונות שהתגבשו ב-גונני"). משומם-מה לא עשו הערבים דבר, כדי לנתקנו ולסגור את הדרך מצד זה. לאחר שהאנשים סעדו את לבם, נשלחו ליער, לשמר מפני חDIRת האויב ליער, ולהתקיפו מן האגף אם מבוא הסתערות לפנות בוקר. ההתקפה לא באה. היה זה לילה, שהצריך חשבון-נפש ופעילות ארגונית מוגברת. היו לנו הרוגים ופצועים. בניני-בטון, שהחסותם ריכנו את הילדים ואת הוקנים, נתפצו בקלות ע"י פגוי התותחים. האשמל נותק. המים נוזהמו. עשרה פרות וטוסים ומאות עופות היו מתחבוסים בדמיהם.

שני חדרים בצריף-העץ עלו באש, מעתים הבניינים שלא נפגעו, ואף-על-פייכן הייתה רוח החברים איתנה. הלילה לא הסתערו הערבים ולקראות היום החדש הננו חזקים ורבים יותר. יש לעוזד רוח זו, לשלה מזון טוב בעוד לילה — מי יודע מה ילד יום? יש הכרה לחיש את הקשר הפנימי ולהזרים חשמל אל המשדר. יש לשכנע את המוסדות בחו"ז, כי אין זו התקפת-הטרדה רגילה. שכן הפעם הוטלו למערכה כל כוחות "צבא-השחור" הערבי, המבקשים לעצם את הדרכן לחיפה. ועל הכל: להודיע, כי אנו שולטים במצב שליטה מוחלטת. חברי מפקחת הנקרה מבקרים בקטעים ובעמדות, מחלקים תחמושת נספחת, מעודדים ומתעודדים על-ידי מגעם הבלתי אמצעי עם החברים.

הטיפול בפצועים היה לשיחת היום. חי בתוכנו רופא, מקרוב בא. הוא שירות בצבא האדום, נתנסה בנסיוון קרבוי ומקצוע. והוא עמד לנו. וכן קוצר לפניו המערה העמיד הקיבוץ לרשותו צות עובדים, ובפיקודו הוכן: בבניין המקלחת, מרכזו רפואי לטיפול בפצועים. המקלחת... בנו בטון דק עד מאד. בדרך מקרה לא נפגע. הפצועים הובאו בעיצומה של הפגזה כבדה, ורק המקרה הטוב שמר על נושאי האלונקות ונשואיה.

רבה הייתה העבודה בערב הראשון ההוא. הרופא ניתח אחד-עשר ניתוחים, לאחר שדרך אל בית-חולמים לא הייתה לנו.

עם בוקר הchlלה הרעשה, שנמשכה, בעצמה הרבה, עד ערב היום. חילוי האויב נראה בכל המשלטים החולשים על הנקרה.

שליחי הצבא הבריטי הופיעו בשערי משמר-העמק, ובפיהם הצעת שביתת-גשך ל-24 שעות. ידעונו כבר שהקרב עתיד להיות ממושך, ידעונו כי אין לנו מקלט לילדיים, וכי בנייני הבטון אינם עשויים לעמוד בפני הפצועים. גוטים היינו לקבל את התצעעה ולהוציאו מן החווית את הילדים על מטפלותיהם ומחניכיהם. תחילת העברנו את הפצועים אל בית-החולמים המרכזי בעיר. והיתה זו הכראה קשה, שהן הוכרזו לנסוע דרך קוי האויב. ב"מבטה" הבריטי לא בטהנו יותר. אך לא הייתה ברירה. היו לנו פצועים קשים, שנ:centerו לטיפול בבית-החולמים.

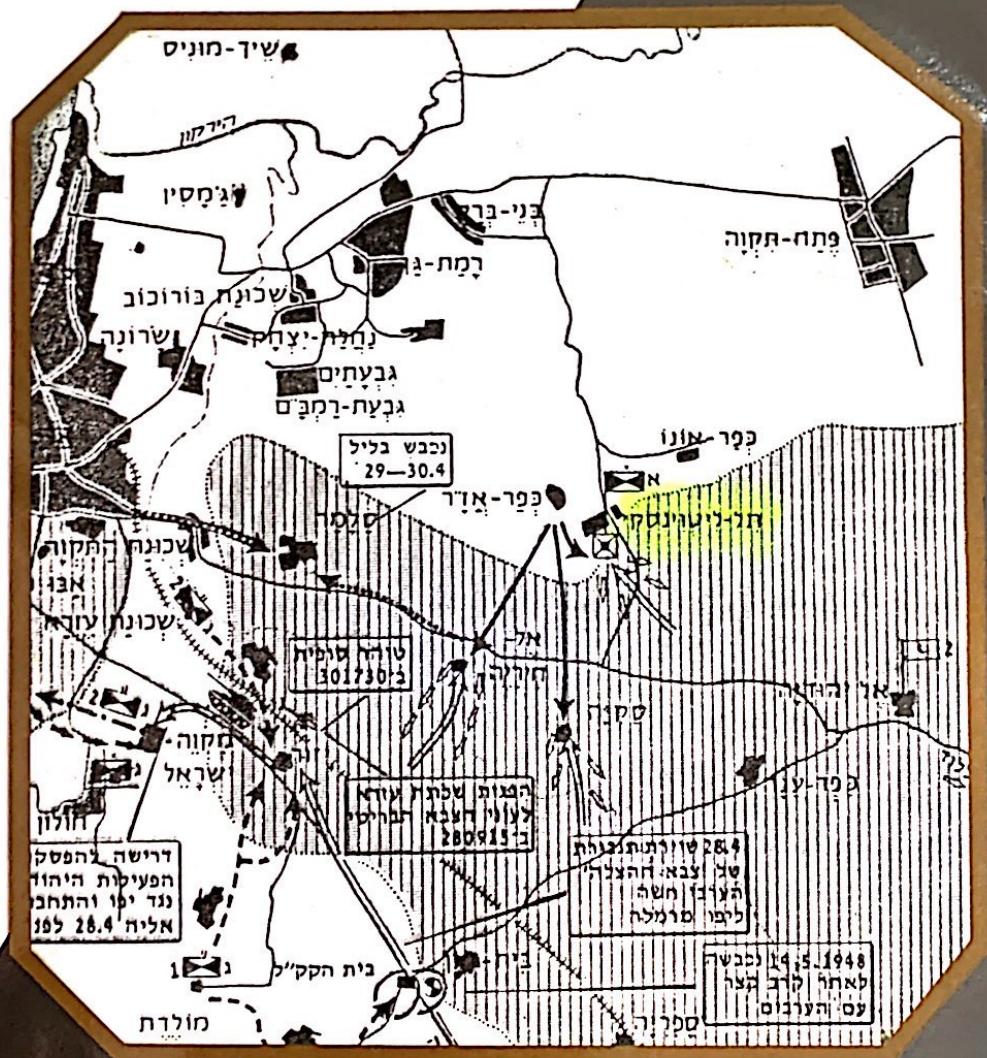
פינוי הילדים נעשה למחורת היום. הפעם עמדנו בכל תוקף על כן, שניסע על פני השדות, ולא על פני קוי האויב. דרישתנו ניתנה לנו.

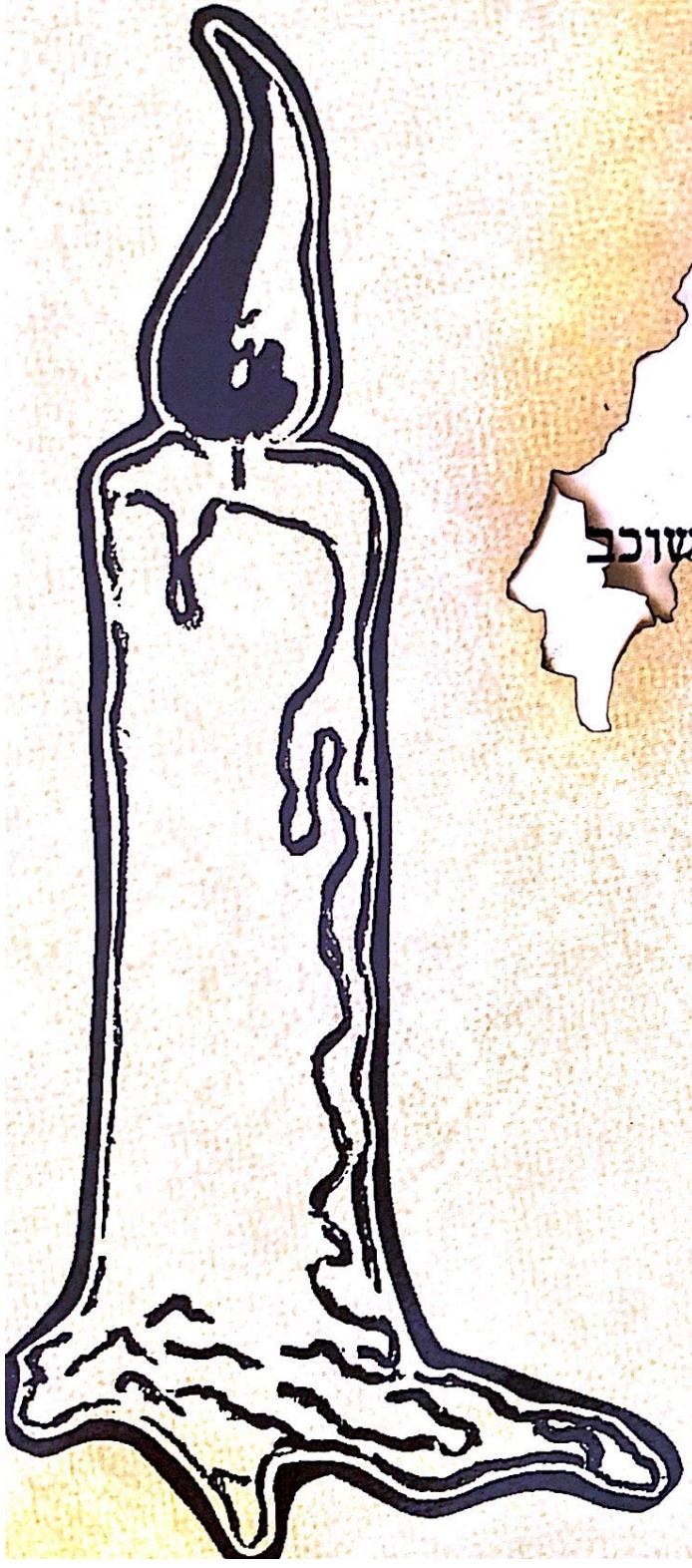
נשתרד שקט. איש איש דורך בעמדתו. אנשי הח"ש מן העמק עוזרים בשמירה ובתפיסת עמדות נספות בעיר. לפני תום מועד שביתת-הגשך נודע לנו, כי קרב זה הוכר ע"י ההגנה בקרוב מכירע על כביש חיפה, והוחל ברכיו גדור פלמ"ח להתקפת-נגד. אורה שעיה הגעה שירת מכונותמן העמק והביאה חמרי-ביזור-ואספקה וכ-50 פועלי סוללה-בוגה לעבודה בביצורים.

המקום בו נפל דרור תל ליטוינסקי

מעבר למילים
מעבר לעולם
מעבר לתחום
מעבר להגיוון
מעבר לרגשות
מעל לאהבה
מעל לאכזבה
מעל השנאה
 מתחת לركיע
 מתחת לכוכבים
 מתחת לדשא
 מתחת לאדמה אתה שוכב